

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd
(Baku, Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné správě“
(Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „ Vědecká perspektiva “

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2024

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of Sciences
(Baku, Azerbaijan)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public
Administration" (Kyiv, Ukraine)
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

48-th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2024

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

<https://doi.org/10.52058/48-2024>

UDC 001.32:1/3] (477) (02)

C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 148/2024 ze dne 8. říjen 2024)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávači Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republika)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Humeir Huseyn Akhmedov - doctor of pedagogical sciences, professor (Baku, Azerbaijan);
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: XLVIII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. str. 373

Svazek XLVII mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.

© Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024
© Publishing Group „Vědecká perspektiva“, 2024
© autoři článků, 2024

OBSAH

PŘEDMLUVA

ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA

§1.1 МІЖНАРОДНА ЮРИСДИКЦІЯ І НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ: ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ РАТИФІКУЄ РИМСЬКИЙ СТАТУТ (Гурковський В.І., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Качан М.В. Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба).....9

§1.2 ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВИХ НАЗВ: ЗМІНА "КОПІЙКИ" НА "ШАГ" В МОВНО-ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ УКРАЇНИ (Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Гурковський В.І., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України).....21

§1.3 ДЕМОГРАФІЧНІ ВТРАТИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПОВНОМАСШТАБНУ ВІЙНУ: ЧИННИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ВИКЛИКИ (Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Гурковський В.І., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України).....32

§1.4 ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО ОБУМОВЛЕНОЇ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НАСЕЛЕННЯ (Махнюк В.М., Державна установа "Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМН України", Махнюк В.В., Державний податковий університет, Хальота І.Б., Швейцарський інститут тропічної медицини та громадського здоров'я (SWISS TPH), Васильєва О.І., Державний податковий університет).....47

§1.5 МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ДОСТУПНОСТІ ЦІЛЬОВОЇ АУДИТОРІЇ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЯХ (Скаржинець А.В., Національний університет оборони України).....71

ODDÍL 2. EKONOMIKA A ŘÍZENÍ PODNIKU

- §2.1 MODELING OF FACTORS INHIBITING THE REALIZATION OF THE POTENTIAL OF ENERGY-SAVING TECHNOLOGICAL CHANGES IN ENTERPRISES* (Yemelyanov O.Yu., Lviv Polytechnic National University).....77
- §2.2 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ОСНОВІ КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ* (Грибик І.І., Національний університет «Львівська політехніка», Смолінська Н.В., Національний університет «Львівська політехніка»).....88
- §2.3 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ЗАСАДАХ «ЗЕЛЕНОГО» ВІДНОВЛЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ* (Шпикуляк О.Г., Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Пугачов М.І., Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Ксенофонтова К.Ю., Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»).....99

ODDÍL 3. PEDAGOGIKA, VÝCHOVA, FILOZOFIE, FILOLOGIE

- §3.1 THE EVOLUTION OF LANGUAGE FROM ARCHAIC FORMS TO A MODERN COMMUNICATION AND EDUCATIONAL TECHNOLOGIES* (Pryshupa Y., National Aviation University, Vylinskyi S., Taras Shevchenko National University of Kyiv).....117
- §3.2 PREPARING FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS TO USE THE TEXTBOOK IN THEIR FUTURE PROFESSIONAL ACTIVITIES* (Hryshko S., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Levada O., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Prokhorova L., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Nepsha O., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Zavyalova T., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University).....150
- §3.3 СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА ПОСТПОЗИТИВІВ «UP» ТА «DOWN» (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)* (Вислободська І.М., Національний університет «Львівська Політехніка», Балацька Л.П., Національний університет «Львівська Політехніка»).....159
- §3.4 МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ* (Кашина Г.С., Академія праці, соціальних відносин і туризму, Бацуровська І.В., Академія праці, соціальних відносин і туризму, Макієвський О.І., Академія праці, соціальних відносин і туризму).....172

§3.5 ВИКОРИСТАННЯ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СХЕМИ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МЕДІА (Пономаренко Т.О., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Шинкар Т.Ю., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Кузіна О.Т., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка).....191

§3.6 ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ЧУТЛИВИХ ТЕМ (Семигіна Т.В., Академія праці, соціальних відносин і туризму).....204

§3.7 ІННОВАЦІЙНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ФОРМУВАННІ «М'ЯКИХ» НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ (Яременко-Гасюк О.О., Український державний університет імені Михайла Драгоманова).....214

ODDÍL 4. ÚČETNICTVÍ, ANALÝZY A AUDIT

§4.1 ЗАГРОЗИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ АУДИТОРА ПРИ ВИКОНАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕТИЧНУ ПОВЕДІНКУ І ЯКІСТЬ НАДАНИХ ПОСЛУГ (Сарахман О.М., Львівський національний університет імені Івана Франка, Шурпенкова Р.К., Львівський національний університет імені Івана Франка).....233

ODDÍL 5. LÉKAŘSKÉ VĚDY

§5.1 INCLUSIVE PHYSICAL EDUCATION IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES OF MARTIAL LAW (Blavt O.Z., Lviv Polytechnic National University, Gurtova T.V., Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Z. Gzhitskyi).....244

§5.2 ВПЛИВ ІМУСТИМУЛЯЦІЇ НА СПРИЙНЯТТЯ ТА ОБРОБКУ ІНФОРМАЦІЇ АДРЕСОВАНОЇ І ТА ІІ СИГНАЛЬНИМ СИСТЕМАМ НА ФОНІ НАБУТОЇ КОРОТКОЗОРОСТІ СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ (Стрельцова В.В., Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя).....254

ODDÍL 6. INFORMATIKA

§6.1 МОДИФІКАЦІЯ МЕТОДУ ВІДНОВЛЕННЯ АРХІТЕКТУРИ ВІРТУАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ПІСЛЯ ЗБОРІВ (Тележенко Д.О., Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна).....273

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

§6.2 *МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ЗАГАЛЬНОГО ЧАСУ ІТ-ПРОЕКТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ГРАФОВИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ* (Толстолюзький Є.Д., Харківський Національний університет радіоелектроніки).....283

ODDÍL 7. ŘÍZENÍ

§7.1 *FORMATION OF THE ENTERPRISE IMAGE: AN EXPERIMENTAL STUDY* (Strilchuk P., Rivne State University of Humanities, Shparyk Y., Ivan Franko National University of Lviv, Yurynets Z., Ivan Franko National University of Lviv).....303

§7.2 *MOTIVATION AND RETENTION OF PERSONNEL IN HIGHLY COMPETITIVE MARKETS: MODERN APPROACHES AND INNOVATIVE SOLUTIONS* (Vynnychuk R.O., Lviv Polytechnic National University).....324

ODDÍL 8. EKOLOGIE

§8.1 *АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПОПУЛЯЦІЙ РІДКІСНИХ ВИДІВ РОСЛИН НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ДЕСНЯНСЬКО-СТАРОГУТСЬКИЙ»* (Тихонова О.М., Сумський національний аграрний університет, Маруха Т.В., Сумський національний аграрний університет).....335

ODDÍL 9. TĚLESNÁ VÝCHOVA A SPORT

§9.1 *ARTISTIC GYMNASTICS AS AN EFFECTIVE MEANS OF INCREASING THE MOTOR ACTIVITY OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE PROCESS OF PHYSICAL CULTURE AND RECREATIONAL ACTIVITIES* (Khrystova T., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Protsenko A., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Tsybul'ska V., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Sopotnytska O., Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University, Nepsha O., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Sukhanova H., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Kyriienko O., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Protsenko H., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Kyriienko M., Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University).....345

ODDÍL 10. PRÁVNÍ VĚDY

§10.1 *CERTAIN ASPECTS OF INFORMATION PROVISION AND ADMINISTRATION OF LOCAL TAXES AND FEES* (Blinova H.O., Dnipro University of Technology, Potip M.M., Dnipro University of Technology, Piddubna H.V., Dnipro University of Technology).....356

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

§3.5 ВИКОРИСТАННЯ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СХЕМИ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МЕДІА (Пономаренко Т.О., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Шинкар Т.Ю., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Кузіна О.Т., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка)

Вступ. Актуальність досліджуваної теми підтверджується наявністю суперечностей між: об'єктивною потребою суспільства в особистості, яка має необхідність в пізнанні довкілля, в динамічному засвоєнні та обробці інформації та недостатньою увагою педагогічної теорії й практики до її формування, зокрема засобами медіа; декларуванням необхідності застосування різних засобів медіа в освітньому процесі закладу дошкільної освіти й недостатністю їх використання в освітній практиці; дещо застарілими підходами до формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя в умовах закладу дошкільної освіти та сучасними вимогами до якості її розвитку; сучасними вимогами до формування пізнавальної активності та недостатньою готовністю вихователів до формування досліджуваної якості в умовах закладу дошкільної освіти; потребою дітей шостого року життя в психолого-педагогічному супроводі формування їх пізнавальної активності засобами медіа та недостатністю методичного забезпечення освітнього процесу закладів дошкільної освіти в означеному контексті.

Теоретико-методичними засадами нашого дослідження слугують фундаментальні ідеї, концепції, наукові положення та постулати, що стосуються визначення змісту пізнавальної активності особистості (В. Лозова, О. Савченко та інші); структури пізнавальної активності

(В. Котирло, С. Ладивір, Т. Ткачук, І. Товкач та інші); розвитку пізнавальної активності в дітей дошкільного віку (О. Кононко, В. Котирло, С. Ладивір, Т. Ткачук та інші); застосування ефективних форм, методів, засобів формування пізнавальної діяльності у дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти (Л. Артемова, А. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грама, М. Машовець, К. Волинець та інші); особливостей використання засобів медіа в освітній галузі, зокрема в галузі дошкільної освіти (С. Ладивір, В. Лозова, Л. Лохвицька, Л. Проколієнко, О. Проскура, Т. Садова, А. Рудакова, В. Суржанська, Г. Стадник, Т. Ткачук, І. Товкач, К. Щербакова та інші).

Водночас, враховуючи те, що актуалізація пізнавальної активності дітей є одним з найбільш визначальних чинників якості їх освіти, а різні засоби медіа виконують, окрім інформативної функції, ще й навчальну, виховну, розвивальну, просвітницьку функції, досліджувана проблема є однією з найбільш актуальних в сучасній освіті дітей дошкільного віку, доцільною, соціально зумовленою.

На засадах аналізу ряду досліджень (С. Ладивір [3], Т. Садова [5], В. Суржанська [6], А. Рудакова [5], Т. Ткачук [7], І. Товкач [8] та інші) визначено зміст основного поняття дослідження: пізнавальна активність дітей шостого року життя – це цілісна, інтегративна, складна за змістом якість дітей шостого року життя, що актуалізується на основі пізнавальної потреби, зумовлює успішне засвоєння досвіду, накопиченого людством, спрямована на ефективне досягнення цілей пізнавальної діяльності. Окреслено й обґрунтовано її структуру як сукупність мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, емоційного, особистісного, вольового компонентів.

Для отримання ефективного результату експериментально-педагогічної діяльності розроблено структурно-функціональну схему формування пізна-

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

вальної активності в сукупності таких її компонентів: мета, завдання, методологічні підходи, принципи, зміст, педагогічні умови, форми, методи освітньої взаємодії вихователя з дитиною, засоби медіа, результат експериментально-педагогічної діяльності.

Мета експериментально-педагогічної діяльності – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка структурно-функціональної схеми ефективного формування пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку засобами медіа в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Завдання експериментально-педагогічної діяльності – розробити й обґрунтувати структурно-функціональну схему ефективного формування пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку засобами медіа в освітньому процесі закладу дошкільної освіти; експериментально перевірити її ефективність.

Усвідомлюючи важливість формування пізнавальної активності на засадах гуманістичного підходу, в процесі експериментально-педагогічної діяльності ми керувалися методологічним принципом активного ненасилля. Тож для забезпечення гуманістичної спрямованості діяльності кожної дитини намагалися забезпечувати засвоєння, прийняття нею стратегії узгодженого співіснування та спільного розвитку із соціумом, забезпечувати узгодження інтересів кожної дитини із суспільними, що було запорукою її соціально схвалюваної самореалізації та основою її гуманістичної діяльності.

Тож формування пізнавальної активності в контексті гуманістичного підходу зумовлювало створення вихователями в експериментально-педагогічній діяльності ситуацій успіху в різних видах взаємодії всіх учасників освітнього процесу, приємних, позитивних емоційних станів, особливо для тих, хто має певні утруднення, комплекси, втрачає віру у власні сили. Вихователі намагалися надавати творчій спрямованості процесу

діяльності дітей, зокрема їхній пізнавальній діяльності, яка забезпечувала радість, задоволення, натхнення у процесі реалізації досліджуваної якості.

Зважаючи на характеристики системного підходу, важливість та своєрідність його використання в умовах закладу дошкільної освіти, ми намагалися всі компоненти освітнього процесу розглядати як системні утворення; окреслювати системоутворювальні цілі та відповідно до них зміст підсистем психолого-педагогічного супроводу формування пізнавальної активності; усвідомлювати закономірності освітньої діяльності, яка складається з багатьох підсистем; забезпечувати різнорівневу злагодженість, координацію та інтеграцію спільних дій усіх учасників освітнього процесу (фахівців дошкільної освіти, її здобувачів, батьків здобувачів) протягом реалізації освітніх цілей, завдань тощо.

Залучення аксіологічного підходу в процесі формування пізнавальної активності зумовлювало реалізацію певних ціннісних орієнтацій, які визначали соціально схвалювану спрямованість, активність, зокрема пізнавальну, дітей, що сприяло формуванню їхньої допитливості, зацікавленості, самостійності, ініціативності, здатності свідомо й адекватно діяти в різних життєвих ситуаціях. Формування пізнавальної активності на основі аксіологічного підходу визначило становлення, актуалізацію ціннісної дитячої сфери, аксіологічних пріоритетів – активності, розвитку, пізнання, перетворення, удосконалення, творчої самодіяльності тощо.

У реалізації основ акмеологічного підходу (В. Вакуленко) [1] ми спиралися на загальнонаукове розуміння акмеології як галузі наукового знання, комплексу наукових дисциплін, об'єктом яких є людина в динаміці самоактуалізації її творчого потенціалу, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення в різних життєвих сферах, особистісної та професійної самореалізації. Відповідно до основних положень акмеологічної науки та

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

практики ми намагалися здійснювати розвиток дітей шостого року життя як творчих особистостей, що зумовлювало формування навичок ефективно діяти в умовах швидких зовнішніх і внутрішніх змін, суспільно-політичної кризи в нашій країні, воєнного стану в українській державі. Намагалися продуктивно розвивати їхні інтелектуальні здібності задля формування умінь успішно розв'язувати різні проблеми, адекватно діяти в заплутаних і незрозумілих ситуаціях тощо.

Основою ситуаційного підходу визначалося безліч ситуацій, які усім учасникам освітнього процесу необхідно було адекватно інтерпретувати для прийняття адекватних рішень. Дітей вчили передбачати вірогідні наслідки від застосування певних способів їх вирішення. При цьому ми враховували, що на особливості розв'язання ситуацій, прийняття певних рішень щодо змісту та організації освітнього процесу впливають безліч внутрішніх та зовнішніх чинників, які треба усвідомлювати в умовах конкретних ситуацій. Ми впевнилися, що формування, вдосконалення досліджуваної якості доцільно здійснювати, впроваджуючи саме ситуаційний підхід як найбільш відповідний сучасному турбулентному, швидко змінюваному, дещо невизначеному стану українського суспільства.

На засадах оптимізаційного підходу ми намагалися досягати максимально можливої результативності при доцільних витратах часу, сил, енергії, ресурсів у власній експериментально-педагогічній діяльності.

Зміст дослідницького підходу ми усвідомлювали як необхідність наукового обґрунтування процесу формування пізнавальної активності, що зобов'язувало до об'єктивної оцінки наукової інформації, наукової обґрунтованості практичного освітнього досвіду, висновків, професійного володіння методами наукового дослідження.

Згідно з інтегративним підходом, особливості якого висвітлено в ряді наукових досліджень (С. Гончаренко, І. Зязюн, С. Клепко, Я. Кміт, Г. Федорець та інші), ми мали можливість поєднувати зміст різних освітніх напрямів Державного стандарту дошкільної освіти (2021) [4], не тільки зосереджуючись на напрямі «Дитина в природному доквіллі», а й на змісті напрямів «Дитина в сенсорному просторі», «Дитина в соціумі», «Гра дитини», «Мовлення дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота» тощо.

Залучення вказаного підходу допомагало нам в інтегруванні різних педагогічних умов, методів, прийомів, форм організації різних видів дитячої життєдіяльності, освітніх засобів, зокрема засобів медіа (застосовували фотокартки, листівки, книжки, ілюстрації, мультфільми та відеоказки; мультимедійні презентації, аудіоказки, музику, аудіозапис звуків природи, фільми, відео, телебачення, радіо, персональні комп'ютери, різні гаджети, імерсивні технології доповненої (AugmentedReality, AR) та віртуальної реальності (VirtualReality, VR), Googlemaps тощо).

Важливим для нашої діяльності виявився й компетентнісний підхід, зміст та особливості впровадження якого в освітній процес досліджували Г. Беленька, О. Овчарук, Г. Селевко та інші. Упровадження означеного підходу допомагало перейти від традиційної освітньої парадигми передавання та засвоєння комплексу знань, умінь, навичок до створення умов для їх дієвого й творчого набування, застосування, формування в дітей здатності до їх подальшого самостійного вдосконалення відповідно до постійно змінюваних вимог соціуму, що збільшувало результативність їх засвоєння, забезпечувало зміщення акцентів з накопичення обсягу знаннєвого досвіду на цілеспрямоване формування життєво важливих, ключових компетентностей як особистісних інтегрованих якостей, зокрема й такої якості, як пізнавальна активність.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

У контексті нашого дослідження важливим було залучення діяльнісного підходу, оскільки діяльність є основою, засобом і головною умовою ефективного виховання та розвитку дітей. За допомогою актуалізації діяльнісного підходу нам удавалося мотивувати дошкільників до засвоєння знаннєвого та практичного досвіду в межах освітнього напрямку Державного стандарту дошкільної освіти (2021) [4] «Дитина в природному довкіллі», формувати в них уміння, навички самостійного формулювання пізнавальної мети; складати план, обрати засоби діяльності, що зумовлюють ефективне досягнення прогнозованого результату; перевіряти й адекватно оцінювати якість реалізації конкретної діяльності; мобілізуватися на подолання труднощів, що виникають у процесі виконання дій і завдань; продукувати оригінальні ідеї, реалізувати творчі задуми; покладатися на власний досвід, приймати самостійні відповідальні рішення; визнавати власні помилки та виправляти їх; здійснювати дослідницьку, пошукову діяльність тощо.

Доведено, що ефективну освітню діяльність необхідно здійснювати відповідно до з певних положень, правил, тобто принципів, що певною мірою зумовлює її результативність. У процесі проєктування моделі формування пізнавальної активності ми враховували загальнопедагогічні принципи (гуманізації, демократизації, природовідповідності, цілісності, культуровідповідності тощо); принципи виховання (цілеспрямованості, єдності свідомості та поведінки, індивідуального підходу тощо); дидактичні принципи (науковості, систематичності, послідовності, доступності, наочності, свідомості, активності, емоційності тощо) та специфічні принципи (діалогічності; радісного набування досвіду; відчуття радості, успіху в різних видах життєдіяльності; співробітництва, партнерства, успішності кожного в спільній діяльності; підкріплення творчих сил кожного учасника освітнього процесу умінням творити, досягати успішного результату; принципу

дослідження та відкриття як пріоритетної форми освітньої взаємодії вихователя і дитини).

В осмисленні змістового компоненту формування пізнавальної активності в дітей шостого року життя ми керувалися основними положеннями Державного стандарту дошкільної освіти (2021) [4] та освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2020) [2]. Основним у Державному стандарті дошкільної освіти (2021) [4] для визначення змісту експериментально-педагогічної діяльності було обрано освітній напрямок «Дитина в природному доквіллі». Відповідно становлення пізнавальної активності дітей відбувалося у процесі засвоєння знань про природу планети Земля (її живі й неживі об'єкти) і Всесвіту (зорі, планети, комети, метеорити тощо), уявлень про дослідження Космосу людиною. Становлення пізнавальної активності відбувалося на засадах усвідомлення дітьми зв'язків між рослинами і тваринами, їхніх функцій у природі, встановлення залежності об'єктів природи від екологічних чинників, розуміння особливостей та умов розвитку рослин, існування тварин, основних властивостей неживих об'єктів природи.

Розвиток емоційно-ціннісного ставлення дітей до пізнання природи рідного краю, близького оточення, своєї держави України, об'єктів і явищ планети Земля зумовлювало емоційно-позитивне опосередкування формування їх пізнавальної активності, що сприяло ефективності означеного процесу.

З метою результативності формування пізнавальної активності було визначено й упроваджено сукупність педагогічних умов: забезпечення суб'єкт-суб'єктних міжособистісних стосунків усіх учасників освітнього процесу (вихователів, здобувачів дошкільної освіти, їхніх батьків та / або осіб, які їх замінюють) в закладі дошкільної освіти; упровадження

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

медіасередовищної моделі організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти; застосування комплексу традиційних та інноваційних педагогічних методів, форм взаємодії вихователя з дітьми в освітньому процесі означеного закладу.

У межах реалізації першої педагогічної умови ми враховували положення про те, що сучасний соціум із високим ступенем мобільності, насиченістю інформаційного простору, постійними змінами, соціально-економічною й технічною інноватикою породжує багато викликів, серед яких чи не найважливішим є здатність дитини швидко, безболісно, конструктивно адаптуватися до часто змінюваних ситуацій, володіти навичками соціально прийнятної, схвалюваної поведінки, вміннями орієнтуватися у світі людських стосунків, бути гнучкою, мати готовність співпереживати та співчувати іншим.

Задля формування знанневого компоненту здатності дітей налагоджувати суб'єкт-суб'єктні міжособистісні стосунки ми використовували читання, розповідання художніх творів, казок, віршів; ситуації-розповіді; розповіді вихователів про своє дитинство, про особливості людських взаємин; розповіді про родинні реліквії; малі фольклорні літературні форми (приказки, прислів'я, загадки, скоромовки); діалоги, полілоги, бесіди про людей, особливо про рідних та знайомих; приклади моральної поведінки дітей, дорослих, літературних героїв; спостереження; розглядання картин, картинок, ілюстрацій; складання родовідного дерева; розглядання сімейних фотокарток, документів, листів тощо.

У межах реалізації другої педагогічної умови успішного формування пізнавальної активності дітей ми намагалися гармонійно поєднувати такі освітні блоки як самостійна діяльність дітей, спільна діяльність дітей з вихователями, навчальна (занятійна) діяльність дітей у межах освітнього

напряму Державного стандарту дошкільної освіти (2021) [4] «Дитина в природному довкіллі». Пріоритетними визнавали перші два освітні блоки.

У межах поставлених завдань експериментального дослідження ми ініціювали створення гнучких, педагогічно доцільних розвивальних освітніх середовищ в експериментальних групах закладів дошкільної освіти. В основу було покладено педагогічні принципи, а саме: вікової відповідності, розвивальної спрямованості, вдосконалення та розширення, різноманітної діяльності, функціональності, культуровідповідності, співтворчості, динамічності та доцільності, комфортності, естетичності, безпечності, активності тощо.

Особливу увагу в закладах дошкільної освіти приділено моделюванню й використанню предметно-ігрового середовища, де діти проводили найбільше часу, а вихователі могли застосовувати різноманітні методи, прийоми, форми організації пізнавальної активності дітей у спеціально сконструйованих осередках.

У розробці та вдосконаленні різних осередків, розміщених у групових кімнатах, ми враховували обмеженість площі приміщення при їх оптимальному розташуванні, зокрема це стосувалося тих, у межах яких найефективніше здійснювалося формування досліджуваної якості: природничо-екологічного; сенсорно-пізнавального, логіко-математичного, дослідницького; ігрової діяльності; мистецько-творчого; мовленнєвого, художньо-мовленнєвого; предметно-практичного, технологічного.

У межах третьої педагогічної умови ефективного формування пізнавальної активності в процесі формувального експерименту здійснювалося застосування комплексу традиційних та інноваційних педагогічних методів і форм взаємодії вихователя з дітьми в умовах закладу дошкільної освіти.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

Зміна ставлення до занять в означеному закладі, як традиційно основної освітньої форми взаємодії вихователя з дітьми, зумовила використання альтернативних форм занятійної (навчальної) діяльності, а саме: тематичних мініатюр, освітніх ситуацій природничого змісту, подорожей, мандрівок у природу (реальних і віртуальних), екскурсій (у природу), цільових прогулянок, експериментування з природничими матеріалами, колекціонування природних матеріалів тощо.

Протягом формувального експерименту ми надавали перевагу використанню сучасних, інтерактивних, наповнених суб'єктно-суб'єктивним змістом форм взаємодії вихователів з дітьми (пізнавальним діалогам, спілкуванню в колі, квестам (пригодницька командна гра), геокешингам (туристична гра із застосуванням GPS), гри-стратегії, «авторському дитячому телебаченню» (телевізійні римейки).

В експериментально-педагогічній діяльності було використано методи, класифіковані за критерієм особливостей передачі та сприймання дітьми освітньої інформації (аналітичні, синтетичні, індуктивні, дедуктивні) та за ступенем самостійності мислення, напруженості пізнавальної діяльності дітей (репродуктивні, пояснювальні (інформаційно-репродуктивні), проблемні, частково-пошукові, дослідницькі тощо).

Таким чином, усвідомлюючи необхідність розробки цілісної системи формування пізнавальної активності в дітей шостого року життя, ми окреслили, обґрунтували та реалізували такі компоненти структурно-функціональної схеми ефективного формування пізнавальної активності в дітей як мета, завдання, методологічні підходи, принципи, зміст, педагогічні умови та визначили результат актуалізації означеної схеми.

На основі якісного й кількісного аналізу результатів контрольного етапу експерименту за допомогою методів математичної статистики засвід-

чено зростання рівня розвитку пізнавальної активності в дітей шостого року життя за всіма її компонентами, що уможливило висновок про ефективність запропонованої експериментально-педагогічної діяльності з формування досліджуваної якості в умовах закладу дошкільної освіти.

Висновки. Таким чином, розроблено, обґрунтовано, експериментально перевірено ефективність застосування структурно-функціональної схеми формування пізнавальної активності в дітей шостого року життя засобами медіа в сукупності її компонентів (мети, завдань, методологічних підходів, принципів, змісту, педагогічних умов, форм, методів освітньої взаємодії вихователя з дітьми, засобів медіа, результатів експериментально-педагогічної діяльності). Подальших наукових розвідок потребують питання змісту та особливостей формування пізнавальної активності в дітей різних вікових періодів на підґрунті розробки й упровадження в систему дошкільної освіти сучасного, особистісно зорієнтованого, педагогічно доцільного психолого-педагогічного супроводу.

Список використаних джерел:

1. Вакуленко В.М. Розвиток теорії й практики вищої педагогічної освіти України на основі акмеологічного підходу : монографія. Луганськ : Альма-матер, 2007. 496 с.
2. Дитина : Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. ; наук. ред. Г.В. Беленька ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
3. Ладивір С.О. Пізнавальна активність старших дошкільнят: індивідуальні особливості. *Дошкільне виховання*. 2006. № 11. С. 3–6.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XLVIII mezinárodní kolektivní monografie

4. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : наказ МОН № 33 від 12.01.2021 р. URL: <https://ezavdnz.mcfrr.ua/book?bid=37876> (дата звернення: 03.05.2024).

5. Садова Т.А., Рудакова А.О. Формування пізнавальної активності дошкільників як психолого-педагогічна проблема. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 49–52.

6. Суржанська В.А. Творчі завдання як засіб формування пізнавальної активності старших дошкільників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2004. 19 с.

7. Ткачук Т.А. Розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку у спілкуванні з вихователем : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2004. 23 с.

8. Товкач І.Є. Індивідуальні особливості пізнавальної активності старших дошкільників : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2017. 260 с.